

Szakmai ismeretek és készségek – átalakuló hivatás. Válogatott könyvtártudományi tanulmányok.
Szerk. Barátné Hajdu Ágnes. Budapest, MKE, 2020.

ZÖLD ÍRÁSTUDÁS. SZAKMAI KÉSZSÉGEK, KOMPETENCIÁK ÉS CÉLOK A ZÖLD KÖNYVTÁR MENEDZSELÉSÉHEZ. SZEMPONTOK A MAGYAR KOLLÉGÁK SZÁMÁRA

PETRA HAUKE

Tartalmi összefoglaló

A könyvtárak nem vákuumban léteznek, hanem aktív szerepet játszanak a társadalomban. Amióta beköszöntött a zöld könyvtári mozgalom, a könyvtárak elkötelezettsége a fenntarthatóság iránt egyre inkább láthatóvá vált. A könyvtárak pozitív képüket arra használhatják fel, hogy példát mutassanak különböző szolgáltatási stratégiáikkal. Az információs jártasság tanítása terén a könyvtárak már igen sok feladatot vállaltak. Azonban fontos információszolgáltatóként ennél jóval többel kell foglalkozniuk, feladatuk lett a zöld írástudás tanítása is, a drámai klímaváltozásra és a növekvő ökológiai tudatosságra reagálva. A kérdés a következő: Hogyan kellene a magyar könyvtárosokat megfelelően megtanítani a zöld írástudásra? A tanulmány azokkal a megfontolásokkal, forrásokkal és jó gyakorlatból vett példákkal foglalkozik, amelyek szükségesek egy olyan zöld könyvtár megvalósításához, amely megfelel napjaink sürgős kihívásainak.

<https://doi.org/10.46280/KOMPKONF.2020.Hauke>

A könyvtárak szerepe a társadalomban

A könyvtárak szerepéről régóta vitatkozunk, de manapság már egyetértés van abban, hogy a könyvtárak nem csupán könyvtároló rendszerek, levéltárak, múzeumok, könyvkölcsönző átlomások vagy adatbázis-szolgáltatók. Amikor a könyvtárak társadalmunkban betöltött szerepéről van szó, információról és információterjesztésről beszélünk. Azonban még ez sem elegendő: beszélnünk kell az információs írástudás oktatásáról is. Az írástudást az olvasás és írás képességeként határozzuk meg. A közkönyvtárak, és a felsőoktatási könyvtárak is nagy részt vállalnak az írástudás népszerűsítésében. Az írástudás fejlesztése – különösen ami az információs jártasságot illeti – kétségtelenül egyik legfontosabb könyvtári feladat és a könyvtárosoknak az ehhez szükséges kompetenciával is rendelkeznie kell.

Az információs jártasságot (information literacy, IL) a következőképpen határozzuk meg: „*az a készség, amelyre valakinek szüksége van ahhoz, hogy [...] kritikusan értékelje az*

információ tartalmát és hatékonyan felhasználja azt”.¹ Az információs jártasságot olyan nélkülözhetetlen készségnek tekintjük, amely nagy hatással van a felsőoktatásban végzettek arányára.² Az információs jártasság előmozdítását a közkönyvtárak és a felsőoktatási könyvtárak is széles körben kulcskérdésnek tekintik. A mai könyvtárak felelős partnerként aktív szerepet játszanak a társadalomban és az oktatásban. Amikor a könyvtárak társadalmi szerepéről van szó, akkor arról beszélünk, hogy milyen jelentős szerepet töltenek be a könyvtárak az oktatásban³ az óvodától az egyetemig.⁴

De elegendő-e az információterjesztés és az információs jártasság oktatása? A mostani IFLA elnök, Glòria Pérez-Salmerón elnöki programjának jelmondata: *A könyvtárak a változások motorjai! Úgy véli, hogy „A globalizáció miatt a könyvtári területet érintő kihívásoknak csak úgy lehet eleget tenni és áthidalni, ha a teljes könyvtári terület mindent felölelő, globális válaszokat ad.”*⁵ A zöld írástudás lényegében egy ilyen mindent felölelő, globális válasz.

Napjainkig nagyon kevés írás született a zöld információs írástudásról. S. Kurbanoglu and J. Boustany konferencia-előadásukban (*From green libraries to green information literacy*) arról írnak, hogyan lehet az információs jártasságot és annak oktatását zölddé tenni, és hogy lehet a Zöld könyvtár mozgalomhoz hozzájárulni.⁶ Az információs jártassággal foglalkozó 3. európai konferencia (European Conference on Information Literacy, ECIL) fő témája 2015-ben az *információs jártasság a zöld társadalomban*⁷ volt. A konferencia a jelenlegi, környezettel kapcsolatos követelményeket hangsúlyozta.

1 Information literacy. (s.a.). In: Online dictionary for library and information science

Forrás: https://www.abc-clio.com/ODLIS/odlis_i.aspx [2018. április 8.]

2 DEVANEY, L. A. (2017, February 7): Librarians: information literacy is a must-have skill. A new survey reveals how librarians hope to expand their roles in developing patrons' information literacy skills. = eSchool News. Forrás: <https://www.eschoolnews.com/2017/02/07/librarians-information-literacy/> [2018. április 8.]

3 BOUCHER, J. J. – Lance, K. C. (1992): The roles of libraries in education. Denver, Colorado, Library Research Service. Forrás: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED354919.pdf> [2018. április 8.]

4 VIRKUS, S., – METSAR, S. (2004): General introduction to the role of the library for university education. = LIBER Quarterly, 14. 3/4. 2004. Forrás: <http://doi.org/10.18352/lq.7780> [2018. április 8.]

5 International Federation of Library Associations and Institutions. (2017, October 19). Glòria Pérez-Salmerón: Presidential theme and programme. Forrás: <https://www.ifla.org/president/theme-programme> [2018. április 8.]

6 KURBANOĞLU, S. – BOUSTANY, J. (2014): From green libraries to green information literacy (pp. 47–58). In: Information Literacy, Lifelong Learning and Digital Citizenship in the 21st Century, Second European Conference, ECIL 2014, Dubrovnik, Croatia, October 20–23, 2014. Proceedings. Forrás: https://www.researchgate.net/profile/Joumana_Boustany/publication/284731109_From_Green_Libraries_to_Green_Information_Literacy/links/5788bfbe08ae378efdda3021/From-Green-Libraries-to-Green-Information-Literacy.pdf [2018. április 8.]; PowerPoint presentation. Forrás: <http://connection.ebscohost.com/c/articles/9609200087/strategies-green-literacy> [2018. április 8.]

7 The Third European Conference on Information Literacy, October 19–22, 2015, Tallinn, Estonia. (2015). Abstracts. Forrás: http://ecil2015.ilconf.org/wp-content/uploads/sites/4/2016/11/ecil2015_abstracts.pdf [2018. április 8.]

Környezeti/ökológiai/zöld írástudás (jártasság)

A környezeti, ökológiai és/vagy zöld írástudás érdekében tett erőfeszítések az 1990-es évek óta ismereteseek. Azóta nemcsak ezek a kifejezések, hanem a különböző programok is igen népszerűek lettek, és a zöld írástudás tanítása világszerte fontos kérdéssé vált.⁸

Környezeti írástudás

A környezeti írástudás kifejezést már 1968-ban említik.⁹ A Zöld könyvtári mozgalmat elsőként 1991-ben ismerték el, amikor a Green Library (Berkeley, California) nonprofit munkatársai és a University of Idaho könyvtárának (Moscow, Idaho) munkatársai elhatározták, hogy olyan szakmai folyóiratot adnak ki, amely a környezeti írástudást népszerűsíti.¹⁰ Jelenleg „a környezeti írástudás legszélesebb körben elfogadott jelentése az, hogy felöleli a környezettudatosságot és az ezzel kapcsolatos aggodalmakat, továbbá az ehhez kapcsolódó problémákat, valamint azokat az ismereteket, készségeket és motivációkat, amelyek arra készítetnek, hogy az aktuális problémák megoldása és új problémák megakadályozása érdekében tevékenykedjünk”.¹¹

Ökológiai írástudás

Az ökológiai írástudás sem új kifejezés. Először az 1980-as évek végén használták nyilvánosan,¹² később az 1990-es években bukkant fel,¹³ amikor „az ökológusok és más szakem-

- 8 Ld. pl. Green literacy campaign to be launched today. (2016, September 6). = The Times of India (Kochi). Forrás: <http://epaperbeta.timesofindia.com/Article.aspx?eid=31811&articlexml=Green-literacy-campaign-to-be-launched-today-08092016006011> [2018. április 8.]; Wheeler, T. (2011, June 21): Green literacy new graduation requirement in MD. = The Baltimore Sun. Forrás: http://www.baltimoresun.com/bs-mtblog-2011-06-green_literacy_new_graduation-story.html [2018. április 8.]; HEMING, A. (2015, March 16): The measure of a green school. Environmental and sustainability literacy. = The Center for Green Schools. Forrás: <http://www.centerforgreenschools.org/measure-green-school-environmental-and-sustainability-literacy-118> [2018. április 8.]; Green literacy. (s.a.). [Website]. Forrás: <http://www.greenliteracy.org/> [2018. április 8.]
- 9 MCBRIDE, B. B., BREWER, C. A., BERKOWITZ, A. R., & BORRIE, W. T. (2013): Environmental literacy, ecological literacy, ecoliteracy. What do we mean and how did we get here? = Ecosphere, 67. 4/5. 2013. Forrás: <http://dx.doi.org/10.1890/ES13-00075.1> [2018. április 8.]
- 10 LERUE, J. – LAREU, S. (1991): The green librarian. = Wilson Library Bulletin, 65. 1991. 27–33. p. ; ANTONELLI, M. (2008): The green library movement. An overview and beyond. = Electronic Green Journal, 27. 1. 2008. 11 p. Forrás: <http://escholarship.org/uc/item/39d3v236> [2018. április 8.]
- 11 NAAEE, North American Association for Environmental Education. (2000/2004) In: Excellence in environmental education. Guidelines for learning (K–12). Washington, D.C., USA: NAAEE.
- 12 NAAEE, North American Association for Environmental Education. (2000/2004) In: Excellence in environmental education. Guidelines for learning (K–12). Washington, D.C., USA: NAAEE.
- 13 ORR, D. (1992): Ecological literacy. Education and the transition to a postmodern world. New York, S.U.N.Y. Press.

berek felismerték annak szükségességét, hogy az ökológiai fogalmakat pontosan kell megtanítani az általános és középiskolásoknak, a felsőoktatásban tanulóknak és a felnőtteknek.”¹⁴

Az ökológiai írástudás fő szempontjai a következők:

1. az élő rendszerek elveinek megértése,
2. a természet által inspirált tervezés (intézmények, közösségek, vállalkozások és társaságok),
3. rendszerszerű gondolkodás (a kapcsolatok hangsúlyozása, összekapcsoltság és kontextus),
4. ökológiai paradigma és áttérés a fenntarthatóságra,
5. együttműködés, közösségépítés és állampolgári magatartás.¹⁵

„Egy ökológiailag jártas társadalom fenntartható társadalom lenne, amely nem teszi tönkre a természeti környezetet, amelytől függ. Az ökológiai jártasság erőteljes koncepció, mivel ez az alapja a környezeti problémák integrált megközelítésének.”¹⁶

Zöld írástudás

A zöld írástudás kifejezés is az 1990-es évek elején bukkant fel.¹⁷ Mai meghatározása szerint „az a képesség, hogy megértsük az emberi döntések és tettek hatását a környezetre azáltal, hogy tudatosítjuk a fenntartható fejlődésre törekvést és a bátorítjuk a kritikus gondolkodást. Az a feladata, hogy megváltoztassa az egyének és az intézmények magatartását.”¹⁸

Bár a környezeti és a zöld írástudás tanítására irányuló legtöbb erőfeszítés az iskolákhoz és az egyetemekhez kötődik,¹⁹ a könyvtárak szerepe a zöld írásbeliség tanításában az 1970-es évek elejétől²⁰ vált napjainkig²¹ világméretű kérdéssé.

14 KLEMOV, K. M. (1991): Basic ecological literacy. A first cut. = Ecological Society of America Education Section Newsletter, 2. 1. 1991. 4–5. p. Forrás: <http://klemow.wilkes.edu/basic-lit.html> [2018. április 8.]

15 Ecological literacy. (2011, August). Draft global issues pilot. Forrás: <http://www.a-id.org/pdf/what-is-ecological-literacy.pdf> [2018. április 8.]

16 Ecological literacy. (s.a.). Wikipedia. Forrás: https://en.wikipedia.org/wiki/Ecological_literacy#cite_ref-orr_1-0 [2018. április 8.]

17 USAN, E. A. (1992): Strategies for green literacy. = Convergence, 25. 2. 1992. 46. p. Forrás: <http://connection.ebscohost.com/c/articles/9609200087/strategies-green-literacy> (subject to license) [2018. április 8.]

18 ČADOVSKA, I. – TKALČIĆ, A. M. (2017): Green literacy as part of a strategy for the development of information service. = Vjesnik Bibliotekara Hrvatske, 60. 1. 2017. 65–77. p. Forrás: https://www.researchgate.net/publication/321698121_Green_literacy_as_part_of_a_strategy_for_the_development_of_information_service (subject to license) [2018. április 8.]

19 Green literacy. (s.a.). [Website]. Forrás: <http://www.greenliteracy.org/> [2018. április 8.]

20 ARMSTRONG, H. (1971): The role of the library in environmental education. = Sedro-Woolley Project Report. No. 4. Forrás: <http://www.eric.ed.gov/ERICWebPortal/recordDetail?accno=ED102047> [2018. április 8.]

21 MANITOMBI Devi, K. (2016): Role of library in education for sustainable development. = Voice of Research, 4. 4. 2016. 11–13. P. Forrás: http://voiceofresearch.org/Doc/Mar-2016/Mar-2016_4.pdf [2018. április 8.]

A zöld könyvtár

Az ökológiai válság a modern világ egyik legnagyobb problémája. Nagyszabású társadalmi problémaként ezért igen fontos kérdés a könyvtárak számára is, amellyel foglalkozni kell. Ahogy az IFLA-nak a környezet és a fenntarthatóság könyvtári kérdéseivel foglalkozó csoportja (Environment, Sustainability and Libraries, ENSULIB) kijelenti: „Az emberiség szerepe a klímaváltozásban, továbbá a fenntartható fejlődés gondolata a társadalom, és következtésképp a könyvtárak számára is alapvető gondot jelent.”²²

Míg az évek során sok olyan zöld írástudással kapcsolatos kezdeményezés született, amelyek egyetemekhez, általános iskolákhoz stb. kötődnek, kevés olyan zöld írástudást közvetítő kurzus létezik, amely könyvtárosok számára indult, vagy amelyeket könyvtárosok, esetleg könyvtárak kezdeményeztek.²³

A társadalom minden tagját (köztük gyermekeket, fiatalokat és időseket) szolgáló kulturális intézményként a könyvtáraknak jogi és erkölcsi kötelességük, hogy hozzájáruljanak a környezeti neveléshez azzal, hogy többet tanítanak, mint az információs jártasságot: vezető szerepet kell vállalniuk az ökológiai, környezeti, zöld írástudás tanításában.

A Zöld könyvtár mozgalom egyre népszerűbb a világon. Emiatt a zöld könyvtári kérdéseket és a zöld írástudást szerepeltetni kell a könyvtár- és információtudományi tantervekben, valamint a munkahelyi továbbképzési kurzusokon. Ma már sokféle tananyag áll rendelkezésre, melyek hasznosak lehetnek könyvtárosképző intézmények és gyakorló könyvtárosok továbbképzési programjaihoz. Sok ezek közül a nyílt hozzáférésű. Néhányat közülük alább ismertetek.

Az Online Dictionary for Library and Information Science a *zöld könyvtár* és a *fenntartható könyvtár* fogalmát szinonimaként használva, így határozza meg: olyan könyvtár, amelyet arra terveztek, hogy minimálissá tegye a természetes környezetre gyakorolt negatív hatást, és maximálissá tegye a belső környezet minőségét a telephely gondos kiválasztásával, természetes építőanyagok és biológiailag lebomló termékek használatával, az erőforrások (víz, energia, papír) konzerválásával és felelős hulladékgazdálkodással (újrahasznosítással stb.). Új könyvtárak építésénél és könyvtárak renoválása során a fenntarthatóságot egyre inkább a LEED (Leadership in Energy and Environmental Design) tanúsítvánnyal érik el, ezt a minősítési rendszert a U.S. Green Building Council (USGBC) fejlesztette ki és kezeli.²⁴

A zöld könyvtárnak ez a gyakran ismételt meghatározása²⁵ csak a fizikai épületet tartja szem előtt. Azonban meg kell állapítani, hogy nem minden könyvtár építhető át vagy állítható úgy helyre, hogy zöld könyvtár legyen belőle.

22 ENSULIB. (s.a.). [Website]. Forrás: <https://www.ifla.org/about-environmental-sustainability-and-libraries> [2018. április 8.]

23 JANKOWSKA, M. A. (2013): Focus on educating for sustainability. In: Toolkit for academic libraries. Sacramento, California, Library Juice Press; Jankowska, M. A. – Smith, B. J. – Buehler, M. A. (2014): Engagement of academic libraries and information science schools in creating curriculum for sustainability. An exploratory study. = The Journal of Academic Librarianship, 40. 1. 2014. 45–54. p.

24 Sustainable library. (s.a.) In: ODLIS. Online dictionary for library and information science. Forrás: https://www.abc-clio.com/ODLIS/odlis_s.aspx#sustainablelib [2018. április 8.]

25 Green library. (s.a.). In: Wikipedia. Forrás: https://en.wikipedia.org/wiki/Green_library [2018. április 8.]

Ezt a meghatározást mindenképpen frissíteni kell, ahogy sok szerző már rámutatott, hogy „a zöld könyvtár több, mint egy épület.”²⁶ A zöld könyvtárak „a kapcsolódó szolgáltatásokra, tevékenységekre, eseményekre, irodalomra és projektekre is összpontosítanak, bemutatva, hogy a könyvtárak milyen társadalmi szerepet és felelősséget viselnek a környezeti fenntarthatóság vezetőiként.”²⁷

Nem minden könyvtár tud új épületet emelni vagy a meglévő épületét renoválni, hogy azt fenntarthatóvá tegye; szélesebb nézőpontból kell elemezni egy-egy könyvtár összes szempontját és lehetőségét arra, hogy kielégítsék a fenyegetett környezet, és ezáltal a fenyegetett társadalom igényeit. Jelenleg világszerte sok könyvtár mutatja meg, hogy tudatában van környezeti felelősségének, és fenntartható módon szervezi meg a könyvtári menedzsmentet, és fenntartható szolgáltatásokat nyújt.²⁸

A zöld könyvtár jellemző vonásai

Ahogy említettük, a zöld könyvtár kifejezés nemcsak környezetbarát fizikai épületet jelent. Létezik egy olyan *zöld könyvtári ellenőrző lista*, amely minden kérdést magában foglal, amely segít egy könyvtárnak zöld könyvtárrá válni. Ez az ellenőrző jegyzék angol nyelven született, de hozzáférhető magyar nyelven is az interneten.²⁹

Az ellenőrző lista, amelyet a fenti forrásból idézünk, az épület kérdéseivel foglalkozik, de sok egyéb szemponttal is, amelyeket ezen felül meg lehet valósítani. (*A lista hivatkozásait ld. az ellenőrző lista végén.*)

1 Projekt tervezés, finanszírozás

- Előzetes megbeszélés az ügyféllel a fenntarthatósági célokról és a létesítés kritériumairól
- Egyfajta iránymutatás a *zöld épületek* definícióját illetően: gazdaságos, környezetbarát, forrástakarékos. Magas komfortérzetet és egészséges környezet biztosít használatnak, amely optimálisan illeszkedik az adott szociokultúrába (pl. az adott városrészbe, környezetbe)
- ...

2 Közbeszerzés

- A közsférának példaképnek kell lennie, különösen egy oktatási és kulturális létesítmény esetében, mint például egy könyvtár
- A konkrét fenntarthatósági kritériumok megfogalmazása
- ...

26 AULISIO, G. J. (2013): Green Libraries are more than just buildings. = *Electronic Green Journal*, 35. 1. 2013. 1–10. p. Forrás: <http://escholarship.org/uc/item/3x11862z#page-1> [2018. április 8.]; JONES, L. – WONG, E. (2016): More than just a green building. Developing green strategies at the Chinese University of Hong Kong Library. = *Library Management*, 37. 6/7. 2016. 373–384. p. <https://doi.org/10.1108/LM-05-2016-0041> [2018. április 8.]

27 ENSULIB. (n.d.). IFLA Green Library Award. Forrás: <https://www.ifla.org/node/10159> [2018. április 8.]

28 HAUKE, P. – GRUNWALD, M. – WILDE, A. (2014): Green Libraries coming up! National and international initiatives fostering environmental sustainable libraries and library services. Paper presented at the BOBCATSSS Symposium, Barcelona. Forrás: <https://proceedings.bobcatsss2014.hb.se/article/view/316> [2018. április 8.]

29 WERNER, K. U. (2013). Sustainable buildings, equipment, and management. A checklist [Fenntartható épületek, berendezések és menedzsment. Ellenőrző lista.] Forrás: https://www.ibi.hu-berlin.de/de/studium/studprojekte/buchidee/bi12/greenlibs_checklist_hungarian.pdf [2018. április 8.]

3 Telek/hely

- Ökológiai feltételek az ingatlan és környéke vonatkozásában (örökölt szennyezettség, éghajlati viszonyok, emisszió, zaj)
- Az erőforrások felhasználása az építkezés során
- Infrastruktúra (közösségi közlekedés általi elérhetőség)
- Hozzáférés (felmerülhetnek költségek a telek megtisztításával és a karbantartásával kapcsolatban)
- Helyek (parkolóhelyek) a személyes közlekedésre (kerékpár)
- ...

4 Építés

- Infrastruktúra: bejáratok és kijáratok, anyagok tárolására
- Zaj és a környezeti hatások a közvetlen környezetben
- A helyi építési vállalkozók és a környékről beszerezhető eszközök, berendezési tárgyak választékának áttekintése
- ...

5 Az épület

5.1 Struktúra

- A fenntarthatóság a sokoldalúságon keresztül – FAT buildings
- Gazdaságos külső megjelenés /épületborítás, intelligens épület design és területi besorolás
- Az átrium mint tipikus jellemzője a könyvtáraknak
- Kellemes érzetet keltő, helytakarékos helykihasználás
- Helytakarékos az épület technológiai kialakítása során, intelligens elrendezéssel
- ...

5.2 Homlokzatok

- A homlokzat fenntarthatósági használata (zöld felületek, napenergia)
- Energia kritériumok (hőszigetelés)
- Ablakok
- Szerkezeti védelem a napfény ellen mélyen fekvő ablakok segítségével
- ...

5.3 Építési anyagok

- Az anyagok ökológiai minősége
- A felhasznált anyagok és a szerkezet egészségügyi hatásainak figyelembe vétele (nem veszélyes anyagok használata)
- Karbantartási jellemzők, épület karbantartás. Tartósság/élettartam
- Javíthatóság
- ...

5.4 Az épület klimatizálása

- Kerüljük a légkondicionálás használatát
- Klimatizálás a különböző könyvtári funkciók szerint
- Betonhasználat: a beton saját belső hőmérséklete
- A természetes szellőzés
- Belső levegő minőség: Beteg épület szindróma (SBS – Sick Building Syndrome) – káros anyagok és gázok használatának/keletkezésének elkerülése
- ...

5.5 Energia, fény

- Nappali / mesterséges fény
- Áramellátás: a villamos energia aránya megújuló energiaforrásokból
- Energiahatékony fűtés
- Áram megtakarítás – villamosenergia-termelés (napelem rendszerek)
- Tegyük az energiahasználatot láthatóvá a takarékoságért – fogyasztásmérők
- ...

6 Belső berendezések: források, tartósság, tisztítási lehetőségek, újrahasznosítás

- Padlóburkolatok és szőnyegek
- Akusztikus terelőlapok , lamellák
- Fa: eredete, művelése/kivágása, tanúsítványok
- Könyvtári bútorok
- Irodai bútorok
- ...

7 Zöld infokommunikációs technológia (Green IT)

- Energia használat, előállítás, újrahasznosítás
- PC-k helyett vékony kliensek (energiatakarékosság, hosszabb élettartam)
- Távirányíthatóság
- Hardver tanúsítvány – Energy Star²
- Nyomtatók: energia felhasználás, tinta használat
- ...

8 Használói szolgáltatások

- Reprográfiai szolgáltatások (nyomtatás a szkennelés helyett), a digitális és kétoldalas nyomtatás előbbisége
- Munkaállomások, Hot desking – rugalmasan használható információs pultok, amelyek használhatóak munkaasztalnak (a nyitva tartási időn kívül)
- Alternatívák a műanyag zacskókra a könyvtárban
- Könyvtári kávézó (porcelán, nem pedig műanyag, Fairtrade termékek)
- ...

9 Könyvtári menedzsment

9.1 A környezeti menedzsment tanúsítványokat (ISO 14000)

- Motivált és érdekelt alkalmazottak
- Jogszabályi megfelelés
- Folyamatos fejlesztés
- ...

9.2 Létesítmény gazdálkodás (facility management)

- Szelektív hulladékgyűjtés és újrahasznosítás
- Takarító cégek
- Tisztító anyagok: gazdaságos használat
- Tisztítás (Környezetbarát tisztítás: padló, vizesblokkok)
- A nem környezetbarát termékek elkerülése a tisztítás során
- Használjunk inkább nem-toxikus, vízalapú tisztítószert, az olajalapú termékek helyett; parfümmentes és lebomló termékek használata
- ...

9.3 A zöld könyvtár iroda

- Zöld közbeszerzés
- Energiatakarékos szállítás
- Helyi könyvkötők igénybe vétele (CO2 egyensúly, szállítás)
- Irodai kellékek és felszerelés (származás, energiafogyasztás, újrahasznosítás)
- A helyi beszállítók
- Tanúsítvánnyal rendelkező beszállítók
- Könyv szállítás (CO2 egyensúly, csomagolóanyagok)
- ...

10 Stratégiai célok

- Az energiára fordított költségek átláthatósága: az átláthatóság takarékosagot eredményez
- A takarékoság ellenőrzése
- Közösen elfogadott célokat energiatakarékoság érdekében
- Jutalmazási és ösztönzési rendszerek
- Befolyásoló üzleti partnerek (kiadók, könyvkereskedők, beszállítók)
- ...

11 Marketing és PR

- Fenntarthatóság és arculat: Mottó: *A zöld arculat egy jó arculat*
- A könyvtáraknak példát kell mutatniuk (proaktív és példamutató)
- Új könyvtárhatalmasok szerzése a fenntarthatóságon keresztül
- Támogatók megnyerése a fenntarthatóságon keresztül (támogatók, alapítványok, A könyvtár barátai alapítvány megszervezése)
- Magas többszörösítő hatás
- ...

12 Tanúsítványok

12.1 Zöld épületek tanúsítványai

- LEED (amerikai standard)³
- BREEAM (nagy-britanniai standard)⁴
- Green Star Rating System⁵
- European Energy Award⁶
- ...

12.2 Környezeti menedzsment

- ISO 14000⁷
- EMAS (Eco-Management and Audit Scheme) of the EU⁸

12.3 Termék tanúsítványok

- A német áruk tanúsítványaihoz hasonlóan sok országban léteznek nemzeti termék tanúsítványok

A lista hivatkozásai

1. A FAT building leírása angolul itt található: http://www.househaus.com/FAT_BUILDINGS.html [2013. december 4.]
2. Az Energy Star nemzetközi kezdeményezés, amelynek célja az üvegház-hatást okozó gázok kibocsátásának mérséklése. A rendszer legfőbb kritériuma az energiahatékonyság, terméktípusonként kell energiafelhasználási követelményeknek megfelelni.
3. <http://new.usbgc.org/leed> [2013. február 19.]
4. www.breeam.org/ [2013. február 19.]
5. www.gbca.org.au/green-star/rating-tools/ [2013. február 19.]
6. www.european-energy-award.de/ [2013. február 19.]
7. www.iso.org/iso/home/standards/management-standards/usi14000.htm [2013. február 19.]
8. www.emas.de [2013. február 19.]

Nemzetközi kezdeményezések

A könyvtárak és az ENSZ 2030 Agenda

Az ellenőrző listában említett kérdéseken kívül még más szempontok is vannak, amelyek a zöld könyvtárat jelenítik meg, például olyan oktatási tevékenységek, programok és szolgáltatások, amelyek kiállnak a környezeti fenntarthatóság és általában a fenntarthatóság mellett.

Az IFLA (International Federation of Library Associations and Institutions) csatlakozott az ENSZ 2030 Agendájához, és 2015 szeptemberében³⁰ elfogadta a fenntartható fejlődés céljait (Sustainable Development Goals, SDG). Ezért igen fontos, hogy a könyvtártudomány mint diszciplína kapcsolatot alakítson ki a fenntartható gyakorlattal a fenntartható fejlődés céljainak megvalósítása érdekében.

Az „Agenda a tizenhét fenntartható fejlődési cél átfogó, integrált keretrendszere, amely a gazdasági, környezeti és társadalmi fejlődést egyaránt felöleli. E programnak a megvalósításával mindenkiről gondoskodnak. A könyvtárak kulcsfontosságú intézmények e célok elérésében.”³¹

Mind a tizenhét cél azzal függ össze, amit a könyvtárak már közvetlenül vagy közvetve megcéloznak,³² de közülük kilenc kifejezetten a környezeti fenntarthatósággal kapcsolatos:

- 2. cél: Az éhezés megszüntetése
- 3. cél: Egészség és jóllét
- 6. cél: Tiszta víz és alapvető köztisztaság
- 7. cél: Megfizethető és tiszta energia
- 11. cél: Fenntartható városok és közösségek
- 12. cél: Felelős fogyasztás és termelés
- 13. cél: Fellépés az éghajlatváltozás ellen
- 14. cél: Óceánok és tengerek védelme
- 15. cél: Szárazföldi ökoszisztémák védelme

Az egyes célokat részletesebben leírva az *Access and Opportunity for All: How Libraries Contribute to the United Nations 2030 Agenda*³³ című brosúra példákat idéz:

- 2. cél: Véget vetünk az éhínségnek, élelmezésbiztonságot és javuló táplálékellátást teremtünk, előmozdítjuk a fenntartható mezőgazdaságot.

30 United Nations. [2015]: Sustainable development goals. Forrás: <https://sustainabledevelopment.un.org/sdgs>. [2016. február 19.]; International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA). (2015). Access and opportunity for all. How libraries contribute to the United Nations 2030 Agenda. Forrás: <https://www.ifla.org/publications/node/10546> [2017.február 19.]

31 International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA). (2015). Access and opportunity for all. How libraries contribute to the United Nations 2030 Agenda. Forrás: <https://www.ifla.org/files/assets/hq/topics/libraries-development/documents/access-and-opportunity-for-all.pdf> [2018. április 8.]

32 1. cél: A szegénység felszámolása, 4. cél: Minőségi oktatás, 5. cél: Nemek közötti egyenlőség, 8. cél: Tisztességes munka és gazdasági növekedés, 9. cél: Ipar, innováció és infrastruktúra, 10. cél: Egyenlőtlenségek csökkentése, 16. cél: Béke, igazság és erős intézmények, 17. cél: Partnerség a célok eléréséért.

33 International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA). (2015). Access and opportunity for all. How libraries contribute to the United Nations 2030 Agenda. Forrás: <https://www.ifla.org/files/assets/hq/topics/libraries-development/documents/access-and-opportunity-for-all.pdf> [2018. április 8.]

A könyvtárak – amelyek elsősorban a mezőgazdaságra szakosodtak és szolgáltatásaik – hozzáférést adnak a kutatásokhoz és a terméstről szóló adatokhoz, a piaci információkhoz valamint olyan gazdálkodási módszerekhez, amelyek a rugalmas és termelékeny mezőgazdaságot támogatják.

Példa ROMÁNIÁBÓL

A Biblionet révén oktatásban részesülő könyvtárosok százezer mezőgazdaságban dolgozóknak segítettek abban, hogy 2011 és 2014 között 187 millió dolláros támogatást nyerjenek el új internetes és számítógépes szolgáltatás segítségével.

Az az ezernél több könyvtáros, aki részt vett a képzésben, elhatározta, hogy kiterjeszti ezt a szolgáltatást a helyi polgármesterek támogatásával, akik megértették, milyen előnyökkel jár e szolgáltatás eljuttatása a mezőgazdaságban dolgozókhöz. A program segítségével megtanulhatták, hogyan használhatják a könyvtárakban elérhető technológiát arra, hogy hozzájussanak a pénzügyi nyomtatványokhoz és azokat kitöltve beadják a kormányzathoz, időt és pénzt megtakarítva. Különös figyelmet fordítottak a helyi igényekre, hogy a dolog valóban hasznos legyen.

- 3. cél: Egészséges életet és jól-létet biztosítunk mindenkinek minden életkorban

Az orvosi, kórházi és egyéb könyvtárak fontos szolgáltatók az orvostudományi kutatások eredményeihez való hozzáférés terén, ezzel támogatják, hogy az egészségügy jobb eredményeket érjen el. Ha az egészséggel kapcsolatos információkhoz való nyilvános hozzáférés minden könyvtárban megvalósul, az segít abban, hogy az emberek tájékozottabbak legyenek saját egészségükről és egészségesek maradjanak.

Példa AUSZTRÁLIÁBÓL

Egy 2014-ben közreadott jelentés megállapította, hogy a kórházak, minisztériumok, egyesületek és az egészségügyben működő más intézmények minden egyes könyvtárra fordított dollárért³⁴ öt dollárt kapnak cserébe.

Példa KIRGIZISZTÁNBÓL

Kirgizisztán kormánya egy tuberkulózis járvánnyal szembesülve intenzív tuberkulózis-megelőzési és -ellenőrzési programot indított. A Kirgiz Könyvtárak és Információs Intézmények Konzorciuma (KLIC) „Nem a tbc-re!” elnevezésű szolgáltatása partnerként együttműködik olyan civil társadalmi szervezetekkel, mint a HOPE projekt és a Vörös Félhold, arra mozgósítva a közkönyvtárakat, hogy támogassák a kormányzat céljait. Az EIFL (Electronic Information for Libraries) közkönyvtári innovációs programjától egy kísérleti pályázat keretében három könyvtár kapott támogatást, majd „Nem a tbc-re!” kezdeményezések indultak el 190 vidéki könyvtárban, amelyek keretében 800 ember kapott képzést arra, miképpen hívja fel a figyelmet a tuberkulózis veszélyére, továbbá 5600 ember részvételével nyilvános vitákra került sor.³⁵

34 Forrás: <https://www.alia.org.au/roispecials> [2018. április 8.]

35 Forrás: <http://www.eifl.net/resources/kyrgyz-public-libraries-mobilize-hundreds-people-fight-tb> [2018. április 8.]

Példa UGANDÁBÓL

Az Uganda vidéki területein tevékenykedő egészségügyi munkatársak és orvosok számára még mindig problémát jelent, hogy hozzáférjenek a színvonalas egészségügyi gondozáshoz szükséges alapvető információkhoz. A Makerere Egyetem könyvtára által közreadott *Uganda Health Information Digest* nyomtatott formában adja közre a tudományos információkat azoknak az egészségügyi munkatársaknak a számára, akik nem tudják ezeket online elérni. A Digest referátumokat tartalmaz tematikus összeállításban a betegségekről és az egészség kérdéseiről. Több mint 1500 egészségügyi részleg (köztük kórházak, egészségközpontok, gyógyszertárak, egészségügyhöz kapcsolódó civil szervezetek, kerületi egészségügyi és szociális szolgáltatások és a parlamenti képviselők) kapják kézhez. A Digest egyike azon a kevés forrásoknak, amelyek naprakész információt juttatnak el a távol eső területekre különböző betegségek (például hepatitis) kitérése esetén.³⁶

- 6. cél: Biztosítjuk a fenntartható vízgazdálkodást, a vízhez és az alapvető higiéniai ellátásokhoz való hozzáférést mindenki számára
- 7. cél: Mindenkinek hozzáférést biztosítunk a megfizethető, megbízható, fenntartható és modern energiához

A könyvtárak nyilvános hozzáférést biztosítanak a vízről, az energia felhasználásáról és a köztisztaságról szóló információkhoz. A világ sok közkönyvtára és települési könyvtára az egyetlen hely, ahol az emberek olvasni, tanulni tudnak, állaspályázatot tudnak készíteni,³⁷ mert ehhez rendelkezésre áll a megfelelő világítás és áramszolgáltatás.

Példa HONDURASBÓL

San Juan Planes település könyvtára központi szerepet játszik abban, hogy az egész közösség számára biztosítsák az ivóvizet egy olyan vízkezelési project révén, amelyet a város központi terén hoztak létre.

Példa az EGYESÜLT KIRÁLYSÁGBÓL

Croydon, Derby és országszerte más brit települések könyvtáraiban a felhasználók olyan energiafogyasztást ellenőrző eszközöket kölcsönözhetnek, amelyek segítenek felderíteni, hogy milyen elektromos készülékek fogyasztanak sok energiát, ezzel lehetővé teszik az érintettek számára, hogy lecseréljék ezeket, és csökkentsék energiafelhasználásukat.³⁸

A világ könyvtári térképén (a Library Map of the World projekt keretében) az IFLA működtet egy weboldalt, amely a fenntartható fejlődési célokkal kapcsolatos eseteket, történeteket közöl (SDG Stories).³⁹ Ezt a weboldalt a 2017. évi, Lengyelországban rendezett IFLA-konferencia alkalmával indították. Az IFLA felhívta a zöld könyvtárakat és más intézményeket, tegyék közzé történeteiket arról, hogy ki hogyan járul hozzá a fenntartható fejlődési célokhoz.

36 Forrás: <http://library.ifla.org/868/> [2018. április 8.]

37 Forrás: http://beyondaccess.net/wp-content/uploads/2013/07/Beyond-Access_MDG-Report_EN.pdf [2018. április 8.]

38 Forrás: <http://www.croydonlibraries.com/library-services/cut-energy-bills> [2018. április 8.]

39 International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA). [s.a.]. Library map of the world. SDG stories. Retrieved from <https://librarymap.ifla.org/stories> [2018. április 8.]

ENSULIB

Az ENSULIB az IFLA-nak a környezet és a fenntarthatóság könyvtári kérdéseivel foglalkozó csoportja (Environment, Sustainability and Libraries Special Interest Group). Más tevékenységei mellett az ENSULIB üléseket szervez az IFLA éves konferenciáin.⁴⁰

Az ENSULIB küldetésének tekinti, hogy a következőkkel foglalkozzon:

- a klímaváltozás hatásai a könyvtárakra (a tárolás és megőrzés feltételeinek változásai, az épületek szigetelése, mindezek hatása a könyvtár finanszírozására és vezetésére, ...),
- környezetbarát gyakorlatok alkalmazása a könyvtárakban (az esővíz visszanyerése, megújuló energiaforrások használata, a nyomtatás ellenőrzése, a papír újrafelhasználása, stb.),
- javasolt környezeti ajánlások a szakma számára (az elavult dokumentumok újrafeldolgozása, biológiailag lebomló anyagok használata, stb.),
- a fenntarthatósággal kapcsolatos könyvtári források és szolgáltatások növelése és népszerűsítése (környezeti témákról szóló gyűjtemények fejlesztése, kiállítások, szolgáltatások, stb.),
- a könyvtárosok környezettudatos viselkedésének előmozdítása.⁴¹

Az IFLA Zöld Könyvtári Díj

Amikor első ízben kiírták 2016-ban, az ENSULIB sok, nagyon érdekes, meggyőző és inspiráló pályázatot kapott a világ minden tájáról. A pályázatok azt igazolták, hogy a könyvtárak elkötelezettek a környezeti kérdések iránt; ugyanez volt tapasztalható a 2017-es díjra benyújtott pályázatok esetében is. A 2018-as verseny már zajlik, győztest 2018 májusában hirdetnek.

„Az IFLA Könyvtárak és fenntartható fejlődés című állásfoglalásával összhangban a díj segíti majd a szakmai előrelépést azáltal, hogy megvilágítja a könyvtárak és könyvtárosok szerepét a fenntarthatósági normák fejlesztésében és a vonatkozó szaktudás előmozdításában a szakmai gyakorlatban.”⁴²

Nemzeti kezdeményezések

Az IFLA és az ENSULIB nemzetközi szintű tevékenysége mellett van néhány olyan nemzeti kezdeményezés is, amely támogatja a zöld könyvtári mozgalmat.

Az American Library Association (ALA) Fenntarthatósági kerekasztala

Elérhető: <http://www.ala.org/rt/sustainrt>

„A SustainRT az ALA tizenhét, a divíziókhöz képest formálisan kevésbé strukturált kerekasztalának egyike. A SustainRT-t olyan színtérként hozták létre, ahol a tagok véleményt cserélhetnek és feltárhatják a fenntarthatósággal kapcsolatos lehetőségeket, hogy elmozdulás történhessen az egyenlő, egészséges és gazdaságilag életképes társadalom felé.

40 Forrás: <https://www.ifla.org/environmental-sustainability-and-libraries/conferences> [2018. április 8.]

41 ENSULIB. (s. a.). [Website]. Retrieved from <https://www.ifla.org/about-environmental-sustainability-and-libraries> [2018. április 8.]

42 ENSULIB. (s. a.). IFLA Green Library Award. Forrás: <https://www.ifla.org/node/10159> [2018. április 8.]

A szerveződésnek az a feladata, hogy forrásokat biztosítson a könyvtári közösség számára a fenntarthatóság támogatásához tanterv-fejlesztéssel, gyűjteményekkel, kiállításokkal, rendezvényekkel, érdekképviseléssel, kommunikációval, könyvtári épületekkel és berendezési tervekkel. A SustainRT nyitva áll minden ALA-tag előtt, s tagjai lehetnek egyének és intézmények egyaránt.⁴³

A kezdeményezés gyűjti az információkat azokról a könyvekről, cikkekről, weboldalakról, blogokról, közösségi csoportokról és projektekről, amelyek a fenntartható könyvtárakkal kapcsolatosak.

Az Australian Library and Information Association (ALIA) Fenntartható könyvtárak csoportja

Elérhető: <https://www.alia.org.au/groups/alia-sustainable-libraries>

„Az ALIA Fenntartható könyvtárak csoportját (Sustainable Libraries Group) azért hozták létre, hogy a könyvtáros kollégákat tájékoztassák és oktassák a fenntarthatóság kérdéseiről. A csoport támogatja és segíti a kutatást, a szakmai fejlődést, és növeli a környezeti problémák ismeretét a könyvtári személyzet körében. A csoport arra is törekszik, hogy előmozdítsa és népszerűsítse a fenntarthatósággal kapcsolatos dokumentumok beszerzését és megismerését.”⁴⁴

Netzwerk Grüne Bibliothek

Honlap létrehozása folyamatban; email: kontakt@netzwerk-gruene-bibliothek.de

Ezt a német nyelvű zöld könyvtári hálózatot 2018 januárjában alapította egy könyvtárosokból, könyvtár szakos oktatókból és hallgatókból álló csoport. Céljuk, hogy platformot biztosítsanak a véleménycserére, népszerűsítsék a zöld könyvtári projekteket, támogassák a könyvtárakat az ENSZ fenntartható fejlesztési céljainak megvalósításában, segítsék a könyvtárakkal és a környezeti fenntarthatósággal kapcsolatos kutatásokat, hogy csak néhányat említsünk. A hálózatba beletartozik az összes német nyelvű ország (Németország, Ausztria, Svájc, közkeletű rövidítéssel: D-A-CH), és a hálózat együttműködést tervez a nemzetközi zöld könyvtári kezdeményezésekkel.

Helyi projektek

A helyi kezdeményezések legtöbbje a közkönyvtáraból indul ki, de néhány felsőoktatási könyvtár is szerepet játszott a környezetfejlesztésében (pl. a Hong Kongi Chinese University⁴⁵ vagy a kameruni University of Douala könyvtára).⁴⁶

43 Sustainability round table. A round table of the American Library Association. (s..a.). [Website]. Forrás: <http://www.ala.org/rt/sustainrt> [2018. április 8.]

44 ALIA Sustainable Libraries. (s.a.). [Website]. Forrás: <https://www.alia.org.au/groups/alia-sustainable-libraries> [2018. április 8.]

45 JONES, L. –WONG, E. [megjelenés alatt]: More than just a green building. Developing green strategies at the Chinese University of Hong Kong Library. In: P. Hauke, M. Charney, & H. Sahavirta (eds.): Collaborative strategies for successful green libraries [munkacím].

46 Koudjam Yameni, S. J. [megjelenés alatt]: The awareness of young African students to the protection of the environment. Case of the Main Library of the University of Douala in Cameroon. In: P. Hauke, M. Charney, & H. Sahavirta (eds.): Collaborative strategies for successful green libraries [munkacím].

A magyar, lengyel, mexikói és ausztrál közkönyvtári példák között a következők vannak: *Magyarország, Tatabánya. József Attila Megyei és Városi Könyvtár [Ökokönyvtár Tatabányán]* Elérhető: <http://www.jamk.hu/>⁴⁷

A könyvtárban az ökológiai szemlélet kialakítása 2010-ben kezdődött egy ökosarok kialakításával, amely során a fenntartható fejlődéssel, környezettudatossággal és -védelemmel kapcsolatos, a humánökológiáról, együttélési doktrínáról, alternatív és megújuló energiákról, planetáris és kozmikus tudatosságról szóló dokumentumokat kiemelték a gyűjteményből.

„A könyvtár alapvető céljai közé tartozik az ökológiai gondolkodás, a környezettudatosság terjesztése, erre való szemléletformáló nevelés, oktatási programok és rendezvények szervezése, a környezeti információk kiemelt gyűjtése és ezekből való szolgáltatás.”⁴⁸ A könyvtár olyan ökológiai rendezvényeket kínál, mint az ökoestek előadássorozat, egy ökohírlevél, az ökoterasz, amelyhez zöld olvasótér csatlakozik, egy ökoadatbázis és az ökokapcsolatok, ami azt jelenti, hogy a könyvtár állandó meghívott a Klímabarát Települések Egyesülete és a Magyar Tudományos Akadémia minden ökológiai konferenciájára és programjára stb.

Portugália. Adjuk vissza – egy zöld könyvtári projekt

Elérhető: <https://de.scribd.com/document/296481138/Giving-Back-a-Green-Library-Project>

Ez a projekt azokat „az intézkedéseket ismerteti, amelyeket a Seixal Közkönyvtár (SPB) tesz a környezeti hatások csökkentése érdekében úgy, hogy építkezésén vegyszermentes és újrahasznosított termékeket használ, illetve nyilvánosan népszerűsít néhány, a környezet védelmét biztosító projektet. Ezek közé tartozik az állampolgári, média- és közösségi jártasságok propagálása és a helyi közösséggel folytatott cseretevékenység, amely főként a gyermekek, családok és a tizenévesek bevonására irányul. Ezek közül az iskolai tankönyvek cseréjének és újrafelhasználásának zöld gyakorlatát emeljük ki: a projekt neve Dar de Volta (Adjuk vissza), ez a projekt komoly társadalmi és kulturális jelentőséggel bír.”⁴⁹

Mexikó. El Pequeño Sol ökológiai könyvtár

Elérhető: <https://www.youtube.com/watch?v=OProiYPkCDw>

A mexikói Chiapas Pequeño Sol (www.pequenosol.org) nevű új iskolai könyvtárát közösen tervezték és építették fel, az építkezésnél újrahasznosított anyagokat használtak, az épületet integrálták a környezetébe, korszerű víznyerési, kertészeti módszereket és természetes fényt alkalmaztak. A könyvtárat a közösség építette fel a Germinalia A.C. irányításával és az El Ingenio (<http://www.elingenio.org.mx>) mint támogató közreműködésével. A tervezésbe, finanszírozásba és építésbe a kezdetektől bevonták a szülőket és a gyermekeket. 2016-ban ez a projekt nyerte az IFLA Zöld Könyvtári Díjat.

47 NÁSZ, J., – NAGY, A. (szerk.) (2016): Eco-library of Tatabánya. The strengthening of the ecological thinking in the community of the city Tatabánya with library devices. Tatabánya, Komárom-Esztergom County, Hungary. Forrás: http://www.jamk.hu/letoltesek/agora_cikk/JAMK_Eco-booklet-ENG.pdf [2018. április 8.]

48 Quote from the mission statement of the József Attila County and City Library. Forrás: <http://bit.ly/jamk-kuldnyil> [2018. április 8.]

49 DA SILVA, M. A. –VAZ, F. (2015): Giving back, a green library project. Paper presented at The Third European Conference on Information Literacy (ECIL), October 19–22, 2015, Tallinn, Estonia. Forrás: http://ecil2015.ilc.onf.org/wp-content/uploads/sites/4/2016/11/ecil2015_abstracts.pdf [2018. április 8.]

Ausztrália. City of Cockburn – Success Public Library, Western Australia

Elérhető: <https://www.youtube.com/watch?v=x9Qg0r5E9ys>

A Successi Közkönyvtár egy nagy egészségügyi és közösségi központ része, amely Cockburn város gyorsan növekvő Success városrészében található. Az épület sokféle funkciót tölt be (közösségi, egészségügyi, felsőfokú oktatási és kormányzati szolgáltatások), amelyek vibráló, színes, integrált szolgáltatást nyújtanak a régió növekvő és sokszínű közösségének. A tervezés koncepciójába integrálták a zöld könyvtár elveit.

Online források

Vannak hasznos online források, amelyek zöld könyvtári témákkal foglalkoznak, közülük igen sok nyílt hozzáféréssel elérhető.

- American Library Association. (s. a.). *Sustainability and libraries: Green libraries*. Elérhető: <http://libguides.ala.org/SustainableLibraries/Green>
- Barnes, L. (s. a.). *Green libraries: Resources to help libraries go green*. Elérhető: <http://guides.library.illinois.edu/green-libraries>
- Designing Libraries. (s. a.). *Green libraries: Sustainable library buildings; A guide to resources and trends in sustainable library building design*. Elérhető: <http://www.designinglibraries.org.uk/?PageID=44>
- *Going green @your library: Environmentally friendly practices for libraries and beyond!* (s.a.). Elérhető: <https://greeningyourlibrary.wordpress.com/>
- University of Illinois at Urbana-Champaign. University Library. (s.a.). *Green libraries: Sustainable libraries: Resources to help libraries go green*. Elérhető: <http://guides.library.illinois.edu/green-libraries/overview/library-specific>
- Walker, M. (a.). 100 ways to make your library a little greener [Weblog poszt]. Elérhető: <http://www.bachelorsdegreeonline.com/blog/2009/100-ways-to-make-your-library-a-little-greener/>
- Humboldt-Universität zu Berlin. Berlin School of Library and Information Science. (s. a.). [Project] „The Green Library.” Elérhető: <https://www.ibi.hu-berlin.de/de/studium/studprojekte/buchidee/bi12>. Nyilvánosan hozzáférhető:
 - Hauke, P., Latimer, K., Werner, K. U. (Hrsg.). (2013): *The Green library. = Die Grüne Bibliothek: The challenge of environmental sustainability* (IFLA Publication, 161). Berlin/ Boston: De Gruyter Saur.
 - International Bibliography 1971–2012
 - A zöld könyvtár ellenőrző jegyzékei – az IFLA oldalán is <https://www.ifla.org/publications/node/12621?og=479> (hozzáférhető angol, arab, finn, francia, hindi, horvát, katalán, kínai, lengyel, német, norvég, magyar, olasz, orosz, román, spanyol, svéd, szerb, szuahéli, thai, török és üzbég nyelven).

Zárszó

A könyvtárak fontos terek a polgárok tudatos viselkedésében. Példaként kell szolgálniuk az Egyesült Nemzetek Szervezete fenntartható fejlődési céljai közül a 11.-nek az elérésében: „A városokat és emberi településeket befogadóvá, biztonságossá, alkalmazkodóvá, állóképessé és fenntarthatóvá tesszük”. Az állam által fenntartott intézményekként a közkönyvtáraknak és a felsőoktatási könyvtáraknak fenntartható konstrukcióval, kritériumokkal és elvekkel kell rendelkezniük annak érdekében, hogy takarékosan bánjunk a természeti erőforrásokkal, a lehető legkisebbre csökkentsük a környezeti ártalmakat, ésszerűen kezeljük a közös tulajdont, és megfelelően bánjunk a szilárd hulladékkal, nem is beszélve arról, hogy küldetésüket másokkal együttműködve valósítsák meg, kiszélesítve az információhoz való hozzáférést és ösztönözve az olvasást, valamint a fenntartható gyakorlatokat. Magyarországon van egy ökoiskola projekt⁵⁰ is. Az iskola épületeit nem a zöld könyvtári minősítési rendszerek szerint építették meg vagy újították fel, de a munkatársak nagyon sokat tesznek azért, hogy az intézményt gazdaságosan működtessék, és teljesítsék a *zöld iskolává* válás követelményeit. Ez a *zöld iskola* projekt az ENSI (Environment and School Initiatives) kezdeményezést valósítja meg Magyarországon.⁵¹ Ezek az iskolák például nagyon jó lehetőséget adnak arra, hogy *zöld iskolai könyvtárakat* hozzunk létre. Sok még a teendő – fogjunk hozzá!

Petra Hauke a könyvtár- és tájékoztatástudomány doktora. A berlini Humboldt Egyetem Könyvtár- és Információtudományi Tanszékének (Insitut für Bibliotheks- und Informationswissenschaft) tanára. Számos publikáció szerzője és szerkesztője. Nemzetközi konferenciák, köztük az IFLA rendezvényeinek gyakori előadója. A Humboldt Egyetemen, továbbá más német egyetemeken és külföldi intézményekben sokféle könyvtári tantárgyat oktat. Szakmai pályafutásának több mint 35 éve alatt közkönyvtárakban és felsőoktatási könyvtárakban dolgozott. 2005 óta vesz részt különböző IFLA szekciók állandó bizottságainak munkájában, jelenleg az IFLA könyvtárak környezetével és fenntarthatóságával foglalkozó speciális csoportjának (SIG Environment, Sustainability and Libraries; ENSULIB) aktív tagja, a titkára.

50 Ökoiskola. (s.a.) [Website]. Forrás: <http://ofi.hu/okoiskola> [2018. április 8.]

51 ENSI (s.a.). [Website]. Forrás: <http://www.ensi.org> [2018. április 8.]